

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Εξαμηνιαίο Δελτίο
Οικονομικού Κλίματος
μικρών και πολύ
μικρών επιχειρήσεων

Α'

εξάμηνο 2020

№ 21

Αθήνα
Σεπτέμβριος 2020

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα

Τηλ: 210 8846852, Φαξ: 210 884653

Email: info@imegsevee.gr

www.imegsevee.gr

Τίτλος: «Εξαμηνιαίο Δελτίο Οικονομικού Κλίματος μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων Α΄ εξάμηνο 2020»

Τύπος δημοσίευσης: Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Χρονολογία δημοσίευσης: Σεπτέμβριος 2020

Συγγραφέας: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Σχεδιασμός – Σελιδοποίηση: Γιάννης Μισεντζής

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (σε συνεργασία με την MARC ΑΕ) (2020), «Εξαμηνιαίο Δελτίο Οικονομικού Κλίματος μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων Α΄ εξάμηνο 2020», Έρευνες οικονομικού κλίματος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 2020, Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, σσ. 36W

Το παρόν ερευνητικό κείμενο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1: "Μηχανισμός μελέτης και ανάλυσης οικονομικού περιβάλλοντος λειτουργίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων" της Πράξης "Παρεμβάσεις της ΓΣΕΒΕΕ για τη συστηματική παρακολούθηση και πρόγνωση αλλαγών του παραγωγικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων" με κωδικό ΟΠΣ 5003864, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ)

Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ – Ιούλιος 2020

Εξαμηνιαία αποτύπωση οικονομικού κλίματος στις μικρές επιχειρήσεις (0-49 άτομα προσωπικό οι οποίες αποτελούν το 99,6% των ελληνικών επιχειρήσεων).

- Κατακρήμνιση του δείκτη οικονομικού κλίματος των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων και όλων των βασικών οικονομικών δεικτών
- Ραγδαία αύξηση αδυναμίας καταβολής υποχρεώσεων
- Δυσοίωνες οι προσδοκίες για το μέλλον

Η εξαμηνιαία έρευνα οικονομικού κλίματος στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, η 24η κατά σειρά, αποτυπώνει τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Μετά από την σταθερή σε γενικές γραμμές βελτίωση που είχε καταγραφεί στις προηγούμενες έξι εξαμηνιαίες έρευνες οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, η οικονομική κατάσταση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων αντιστράφηκε απότομα και σε βάθος.

Όλοι οι δείκτες οικονομικού κλίματος καταγράφουν σοβαρή μείωση δείχνοντας πως μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα η κατάσταση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων έχει επιδεινωθεί δραματικά, θέτοντας σε κίνδυνο την βιωσιμότητα τους.

Η ραγδαία μείωση της οικονομικής δραστηριότητας αρχίζει εκ νέου να αποτυπώνεται και στην αδυναμία καταβολής των υποχρεώσεων τόσο προς τον δημόσιο όσο και προς τους ιδιώτες.

Ο φαύλος κύκλος ύφεσης – υπερχρέωσης φαίνεται πως αναβιώνει. Μέσα σε ένα τόσο τοξικό για τις επιχειρήσεις περιβάλλον, όπου δημιουργούνται συνθήκες για εκτεταμένο και μαζικό κλείσιμο μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που αποτελούν τον βασικό πυλώνα απασχόλησης στην Ελλάδα, είναι μάλλον αμφίβολο πως η ύφεση στην οποία ήδη έχει εισέλθει η ελληνική οικονομία θα είναι βραχύβια, ανεξάρτητα από τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τους επιστήμονες της υγείας για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του COVID-19. Η αποψίλωση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων ισοδυναμεί με

αποψίλωση της εναπομείνας από την δεκαετή οικονομική κρίση μεσαίας τάξης θέτοντας σε σοβαρό κίνδυνο την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής.

Με βάση αυτά είναι αναγκαίο τα μέχρι τώρα μέτρα στήριξης της κυβέρνησης, τόσο για την ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, όσο και για την κάλυψη απώλειες των εισοδημάτων να διευρυνθούν και να συμπληρωθούν από ένα ρεαλιστικό πλαίσιο διευθέτησης και διαχείρισης των υποχρεώσεων τους.

Τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, όπου αποτυπώνεται η εξαιρετικά δυσμενής κατάσταση που βρίσκονται οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις είναι τα εξής:

Αποτίμηση εξαμήνου – Βασικοί οικονομικοί δείκτες – Υποχρεώσεις/οφειλές

- 8 στις 10 επιχειρήσεις δήλωσαν πως η οικονομική κατάσταση της επιχείρησής τους επιδεινώθηκε κατά το προηγούμενο εξάμηνο έναντι μόλις 4,9% που δήλωσε ότι βελτιώθηκε και 15,1% που δήλωσε πως παρέμεινε αμετάβλητη
- Ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώνεται στις 20,1 μονάδες καταγράφοντας πτώση 46 μονάδων μόλις μέσα σε ένα εξάμηνο γεγονός που αποτυπώνει το βάθος της οικονομικής κρίσης
- 8 στις 10 επιχειρήσεις δήλωσαν πως ο τζίρος τους μειώθηκε κατά το προηγούμενο εξάμηνο έναντι μόλις 5,6% που δήλωσε ότι αυξήθηκε. Μέσος όρος μείωσης του κύκλου εργασιών 46,4%.
- 8 στις 10 επιχειρήσεις δήλωσαν πως μειώθηκε η ρευστότητά τους, έναντι μόλις του 5,4% δήλωσε ότι αυξήθηκε.
- 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία (ΦΠΑ, ΦΜΥ κλπ)
- 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τον πρώην ΟΑΕΕ
- 1 στις 6 επιχειρήσεις δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το πρώην ΙΚΑ
- 1 στις 3 επιχειρήσεις που έχει ενοίκιο δήλωσε πως έχει καθυστερημένες οφειλές.
- 1 στις 5 επιχειρήσεις δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τις τράπεζες
- 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε πως έχει καθυστερημένες οφειλές προς προμηθευτές

- 1 στις 4 επιχειρήσεις έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς ενέργειας (ΔΕΗ, φυσικό αέριο), ενώ 1 στις 5 έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λοιπούς λογαριασμούς (τηλέφωνο, ύδρευση).

Απασχόληση

- 1 στις 6 των επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό προχώρησαν σε μείωση των θέσεων απασχόλησης κατά το προηγούμενο εξάμηνο. Με βάση τα στοιχεία της έρευνας εκτιμάται ότι το προηγούμενο εξάμηνο χάθηκαν 117.000 θέσεις απασχόλησης.
- 1 στις 7 των επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό θα προχωρήσει σε μείωση των θέσεων απασχόλησης το επόμενο διάστημα, έναντι 6,7% που θα κάνει προσλήψεις. Από την επεξεργασία των επιμέρους στοιχείων εκτιμάται ότι το επόμενο εξάμηνο κινδυνεύουν να χαθούν 105.000 θέσεις απασχόλησης.

Προσδοκίες για το επόμενο εξάμηνο – Βιωσιμότητα επιχειρήσεων – Υποχρεώσεις/οφειλές

- 1 στις 3 μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις εκφράζουν τον φόβο για ενδεχόμενη διακοπή της δραστηριότητας τους κατά το επόμενο διάστημα.
- 1 στις 2 επιχειρήσεις αναμένει περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης το επόμενο εξάμηνο έναντι μόλις του 10,7% που αναμένει βελτίωση και του 26,9% που δεν περιμένει καμία μεταβολή
- 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε ότι το επόμενο διάστημα δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις δανειακές της υποχρεώσεις προς τις τράπεζες
- 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε ότι το επόμενο διάστημα δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις ενοικίου
- 1 στις 5 επιχειρήσεις δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί:
  - στις φορολογικές της υποχρεώσεις
  - στις ασφαλιστικές της υποχρεώσεις (πρώην ΟΑΕΕ και ΙΚΑ)
  - στις υποχρεώσεις προς προμηθευτές
  - στις υποχρεώσεις για λογαριασμούς ενέργειας και λοιπούς λογαριασμούς

Αξιολόγηση μέτρων της κυβέρνησης για την στήριξη των επιχειρήσεων

- 6 στις 10 επιχειρήσεις (62,9%) δήλωσαν πως είναι λίγο ή καθόλου ικανοποιημένοι με τα μέχρι τώρα μέτρα της κυβέρνησης, έναντι του 35,3% που δήλωσε πως είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένο.

* Η έρευνα που παρουσιάζεται είναι η δεύτερη για το 2020 που διεξάγει το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της ΓΣΕΒΕΕ σε συνεργασία με την εταιρία MARC ΑΕ σε εξαμηνιαία βάση από τον Μάιο του 2009. Έγινε σε πανελλαδικό δείγμα 803 πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων (0-49 άτομα προσωπικό), στο διάστημα 13-14 & 21-29 Ιουλίου 2020 και έχει ως βασικό στόχο την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, στους κλάδους της μεταποίησης, του εμπορίου και των υπηρεσιών, που αποτελούν το 99,6% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να συγκριθούν με τα αντίστοιχα των προηγούμενων ερευνών (Μάιος 2009 – Φεβρουάριος 2020). Οι έρευνες αυτές αποτελούν το μοναδικό εργαλείο, σε πανελλαδικό επίπεδο, για την καταγραφή της κατάστασης και της πορείας του μεγαλύτερου τμήματος της πραγματικής οικονομίας στην Ελλάδα. Τα πρωτογενή δεδομένα οικονομικών και επιχειρηματικών προσδοκιών χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SME United) για την κατασκευή των δεικτών ευρωπαϊκού οικονομικού κλίματος και είναι συγκρίσιμα με τα στοιχεία άλλων χωρών της ΕΕ.

Όπως και στις προηγούμενες έρευνες, έτσι και τώρα, υπάρχει μια σαφής καταγραφή των τάσεων του οικονομικού κλίματος καθώς και η παρακολούθηση των βασικών δεικτών λειτουργίας των μικρών επιχειρήσεων κατά το 1ο εξάμηνο του 2020, ενώ παράλληλα επιχειρείται οικονομική πρόβλεψη για το 2ο εξάμηνο του 2020

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ Α ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2020

Το Α εξάμηνο του 2020 συνδέεται με την εκδήλωση της υγειονομικής κρίσης και τις επιπτώσεις της στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η βασική διαπίστωση είναι ότι η υγειονομική κρίση έχει συντελέσει στην αλλαγή επί τα χείρω, τόσο στο γενικό οικονομικό κλίμα όσο και σε όλους τους επιμέρους δείκτες. Η βελτίωση που σταθερά είχε καταγραφεί στις προηγούμενες έξι εξαμηνιαίες έρευνες οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ανακόπηκε απότομα. Η επιδείνωση μάλιστα όλων των βασικών δεικτών είναι τέτοια που παραπέμπει στην περίοδο 2012-2013, δηλαδή σε εκείνη την περίοδο που η ελληνική οικονομία κατέγραψε την πιο βαθιά ύφεση κατά την διάρκεια υλοποίησης των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής.

Συγκεκριμένα ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώνεται στις 20,1 μονάδες έναντι 66,4 που είχε καταγραφεί για το Β εξάμηνο του 2019 (γράφημα 1). Καταγράφεται δηλαδή πτώση της τάξης των 46 μονάδων μόλις μέσα σε ένα εξάμηνο γεγονός που αποτυπώνει το βάθος της οικονομικής κρίσης που προκάλεσε η υγειονομική κρίση

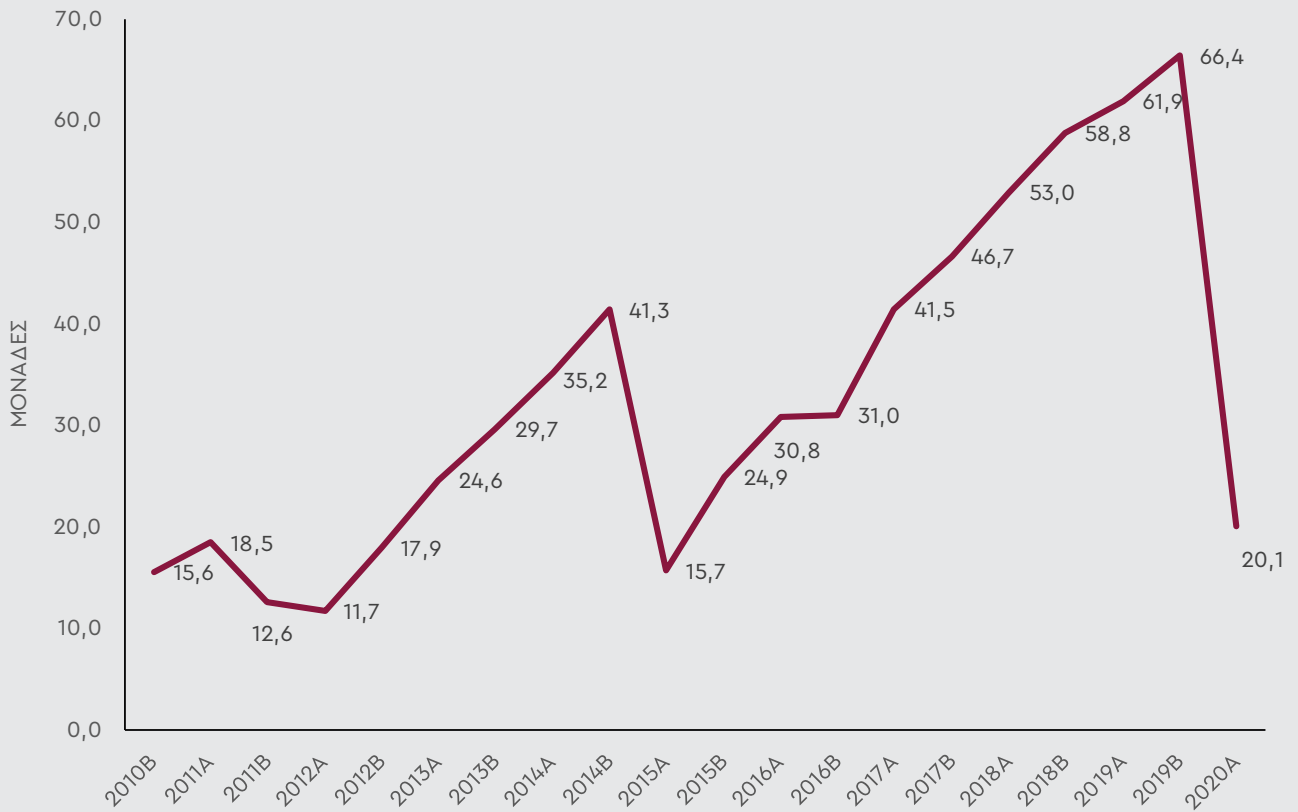
Ειδικότερα 8 στις 10 επιχειρήσεις (79,3%) δήλωσαν πως η οικονομική κατάσταση τους επιδεινώθηκε κατά το προηγούμενο εξάμηνο, έναντι μόλις 4,9% που δήλωσε ότι βελτιώθηκε και 15,1% που δήλωσε πως παρέμεινε αμετάβλητη (Γράφημα 2).

Τις μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις τις έχει υποστεί ο τομέας των υπηρεσιών (82,5%), έναντι του εμπορίου (78,3%) και της μεταποίησης (75,8%). Σχετικά καλύτερα είναι τα ευρήματα για τις μεγαλύτερες με βάση τον κύκλο εργασιών και τον αριθμό εργαζομένων επιχειρήσεις έναντι των υπόλοιπων, καθώς τα ποσοστά των μεγαλύτερων επιχειρήσεων που δήλωσαν πως επιδεινώθηκε η οικονομική τους κατάσταση είναι χαμηλότερα κατά 7-10 ποσοστιαίες μονάδες έναντι των πιο μικρών επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων (Γράφημα 3).

Την καλύτερη εικόνα παρουσιάζουν οι νέες επιχειρήσεις (έως 5 χρόνια λειτουργίας) καθώς το 66,1% δήλωσε πως επιδεινώθηκε η κατάσταση του. Η σημαντική αυτή απόσταση σε σχέση με τις μεγαλύτερες σε ηλικία επιχειρήσεις πιθανότατα οφείλεται στην υπόθεση ότι οι επιχειρήσεις αυτές γεννήθηκαν σε μια περίοδο σχετικής σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας (εξωτερικό περιβάλλον) χωρίς προϋπάρχουσες υποχρεώσεις (εσωτερικό περιβάλλον) και με μεγαλύτερες δυνατότητες ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών στην δραστηριότητα τους.

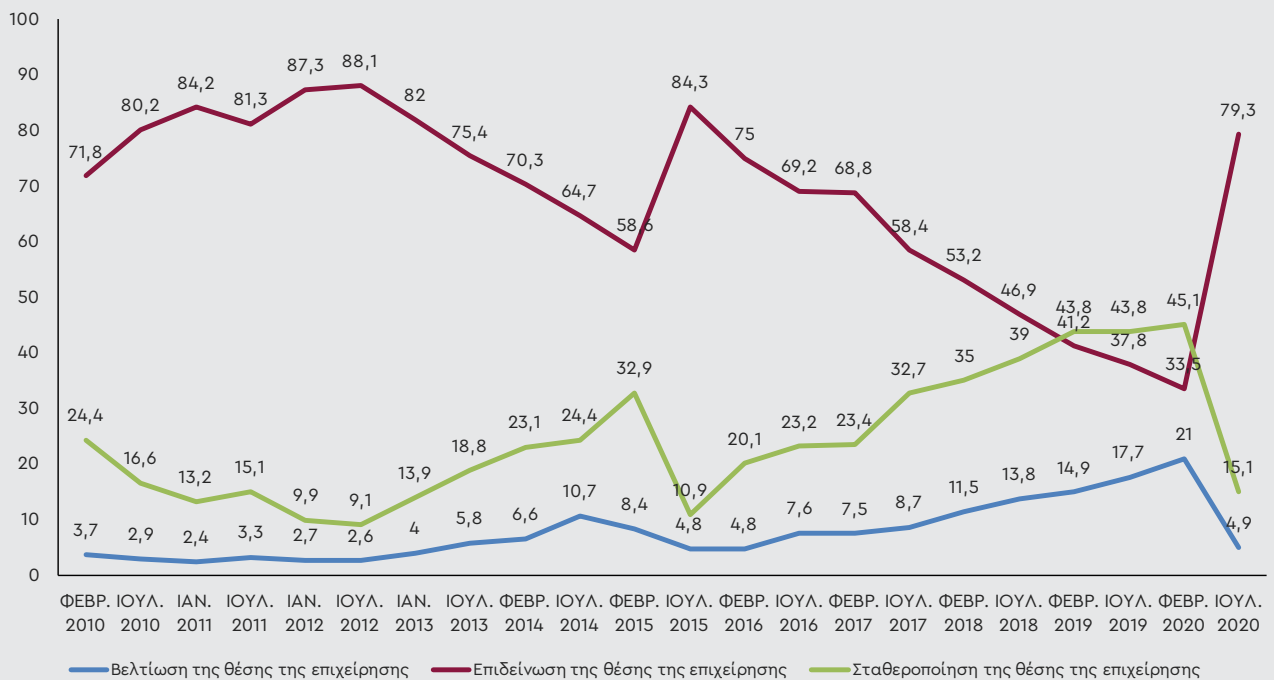
Γράφημα 1

Δείκτης οικονομικού κλίματος ΜΜΕ

Γράφημα 2

Αποτίμηση οικονομικού κλίματος ΜΜΕ τελευταίου εξαμήνου
Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

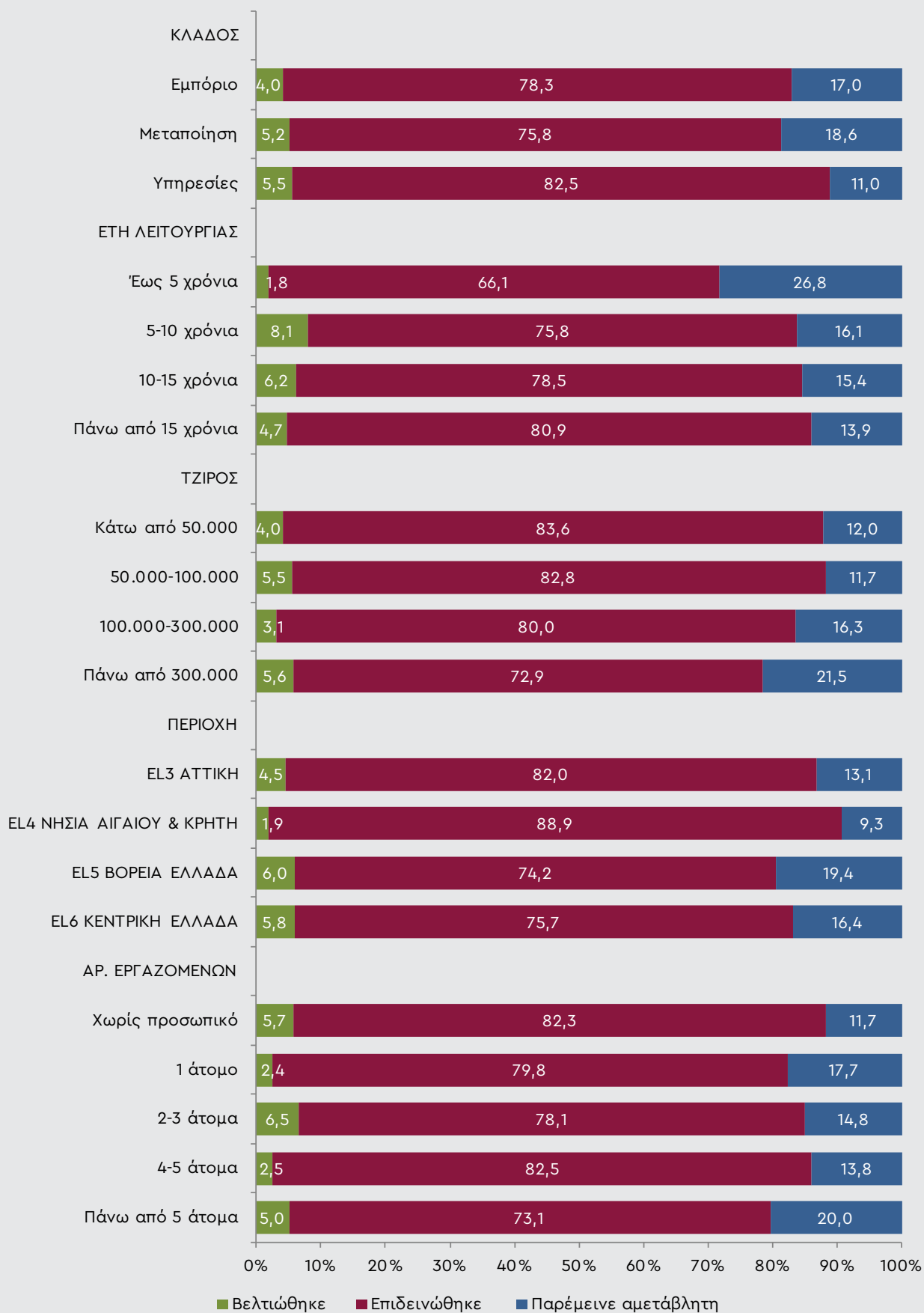

Γράφημα 3

Αποτίμηση οικονομικού κλίματος ΜΜΕ τελευταίου εξαμήνου

- Ανά κατηγορία -

Κύκλος εργασιών

Ο δείκτης κύκλου εργασιών των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων μετά την σημαντική αύξηση που κατέγραψε κατά τις προηγούμενες έξι εξαμηνιαίες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ παρουσιάζει σοβαρή μείωση κατά 42,6 μονάδες. Διαμορφώνεται στις 17,2 μονάδες έναντι 69,8 τον Ιανουάριο του 2020. Η επίδοση αυτή είναι η δεύτερη χειρότερη που καταγράφεται τα τελευταία 10 χρόνια καταδεικνύοντας την κατακρήμνιση του τζίρου στις ΜΜΕ.

Συμβαδίζει, επίσης και με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το ΑΕΠ σύμφωνα με τα οποία το ΑΕΠ για το 2ο τρίμηνο του 2020 μειώθηκε κατά 15,3% που αποτελεί την μεγαλύτερη πτώση που έχει καταγραφεί σε τριμηνιαία βάση.

Ειδικότερα, 8 στις 10 επιχειρήσεις (80,6%) δήλωσαν πως ο τζίρος τους μειώθηκε κατά το προηγούμενο εξάμηνο έναντι μόλις 5,6% που δήλωσε ότι αυξήθηκε και 10,8% που δήλωσε πως παρέμεινε αμετάβλητος. (Γράφημα 4).

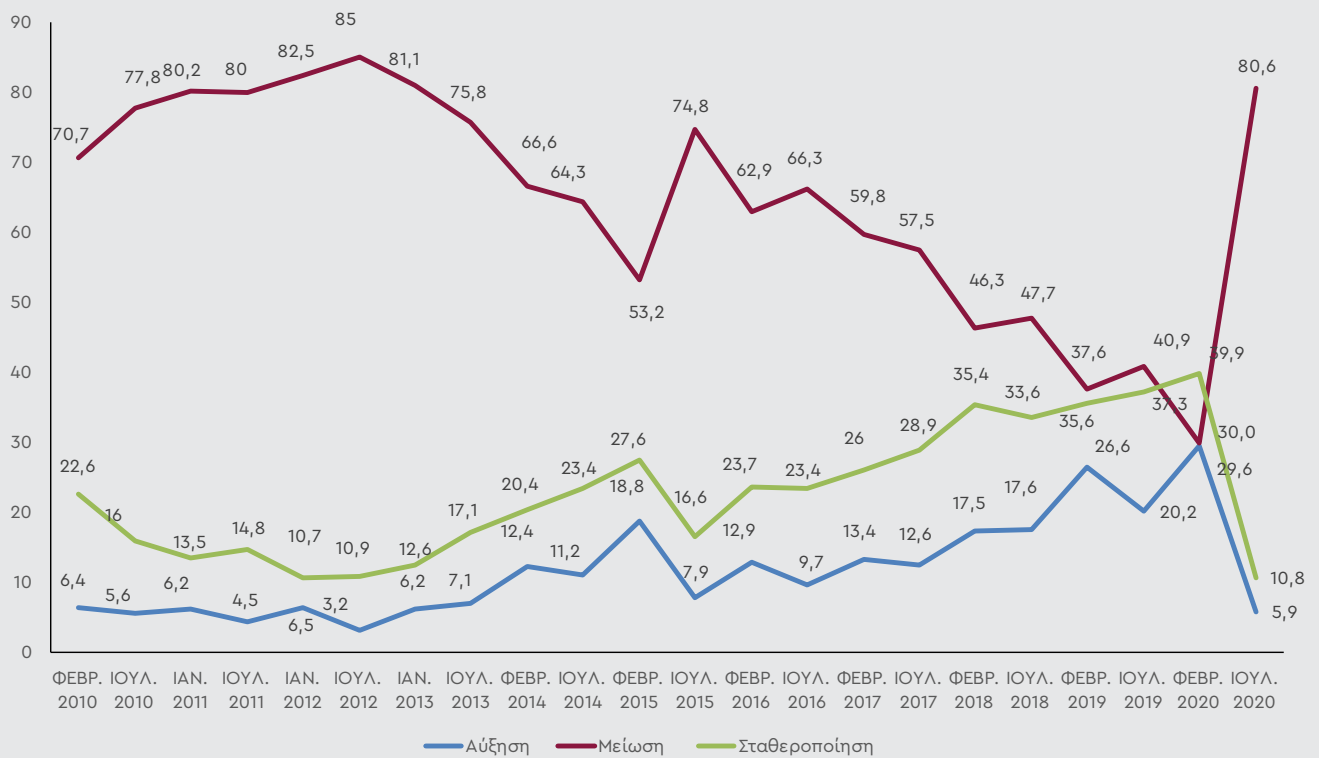
Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας ο μέσος όρος πτώσης του κύκλου εργασιών αντιστοιχεί στο 46,4% για το προηγούμενο εξάμηνο (Γράφημα 5).

Τις χειρότερες επιδόσεις παρουσιάζουν οι υπηρεσίες (84,1%), έναντι του εμπορίου (79%) και της μεταποίησης (77,3%). Οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις παρουσιάζουν μικρότερη επιδείνωση (κατά περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις μικρότερες επιχειρήσεις. Σημαντικά χειρότερα είναι τα ευρήματα για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην γεωγραφική περιοχή Νησιά Αιγαίου-Κρήτης σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα καθώς 9 στις 10 επιχειρήσεις (91,7%) της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής κατέγραψαν μείωση του κύκλου εργασιών. Από την άλλη μεριά την καλύτερη εικόνα παρουσιάζουν οι νέες επιχειρήσεις (έως 5 χρόνια λειτουργίας) καθώς το 67,9% δήλωσε πως μειώθηκε ο τζίρος του (Γράφημα 6).

Γράφημα 4

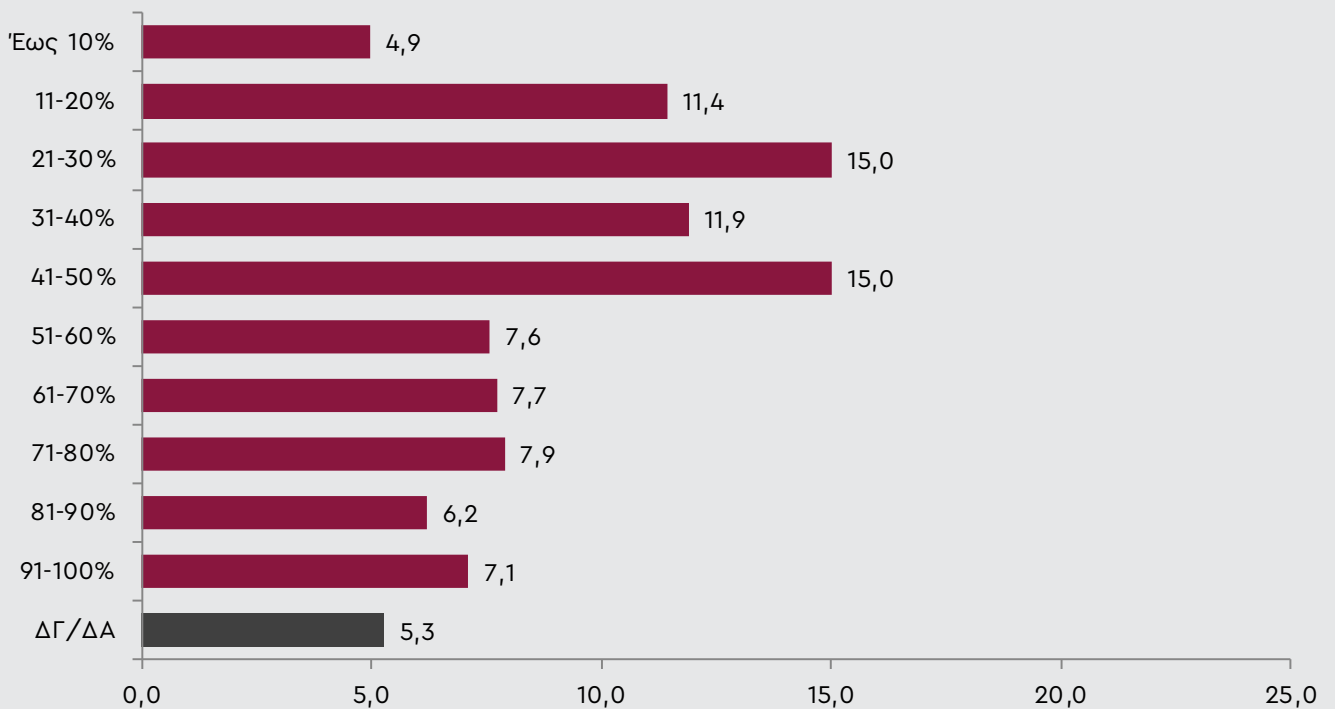
Κύκλος εργασιών - Αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου

Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

Γράφημα 5

Ποσοστό μείωσης κύκλου εργασιών

Γράφημα 6

ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΚΛΑΔΟΣ			ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ				ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΖΙΡΟΣ			
	Εμπόριο	Μεταποίηση	Υπηρεσίες	έως 5 χρόνια	5-10 χρόνια	10-15 χρόνια	15 χρόνια και άνω	Έως 50.000	50.000-100.000	100.000-300.000	Πάνω από 300.000
Αυξήθηκε	7,3	7,2	3,6	5,4	4,8	3,1	6,3	3,3	3,9	6,3	11,3
Μειώθηκε	79,0	77,3	84,1	67,9	79,0	83,1	81,6	85,4	86,7	81,3	74,0
Αμετάβλητος/η	11,3	12,4	9,4	17,9	14,5	12,3	9,7	10,6	7,8	11,3	12,4
ΔΑ	2,3	3,1	2,9	8,9	1,6	1,5	2,4	0,7	1,6	1,3	2,3

ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΠΕΡΙΟΧΗ				ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ				
	EL3 ΑΤΤΙΚΗ	EL4 ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ & ΚΡΗΤΗ	EL5 ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	EL6 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	Χωρίς προσωπικό	1 άτομο	2-3 άτομα	4-5 άτομα	Πάνω από 5 άτομα
Αυξήθηκε	3,5	4,6	8,8	6,9	3,9	5,6	7,1	7,5	7,5
Μειώθηκε	78,9	91,7	78,3	79,4	84,0	75,8	81,3	82,5	76,3
Αμετάβλητος/η	14,5	3,7	10,6	9,5	10,3	13,7	9,7	7,5	12,5
ΔΑ	3,1	0,0	2,3	4,2	1,8	4,8	1,9	2,5	3,8

Ζήτηση

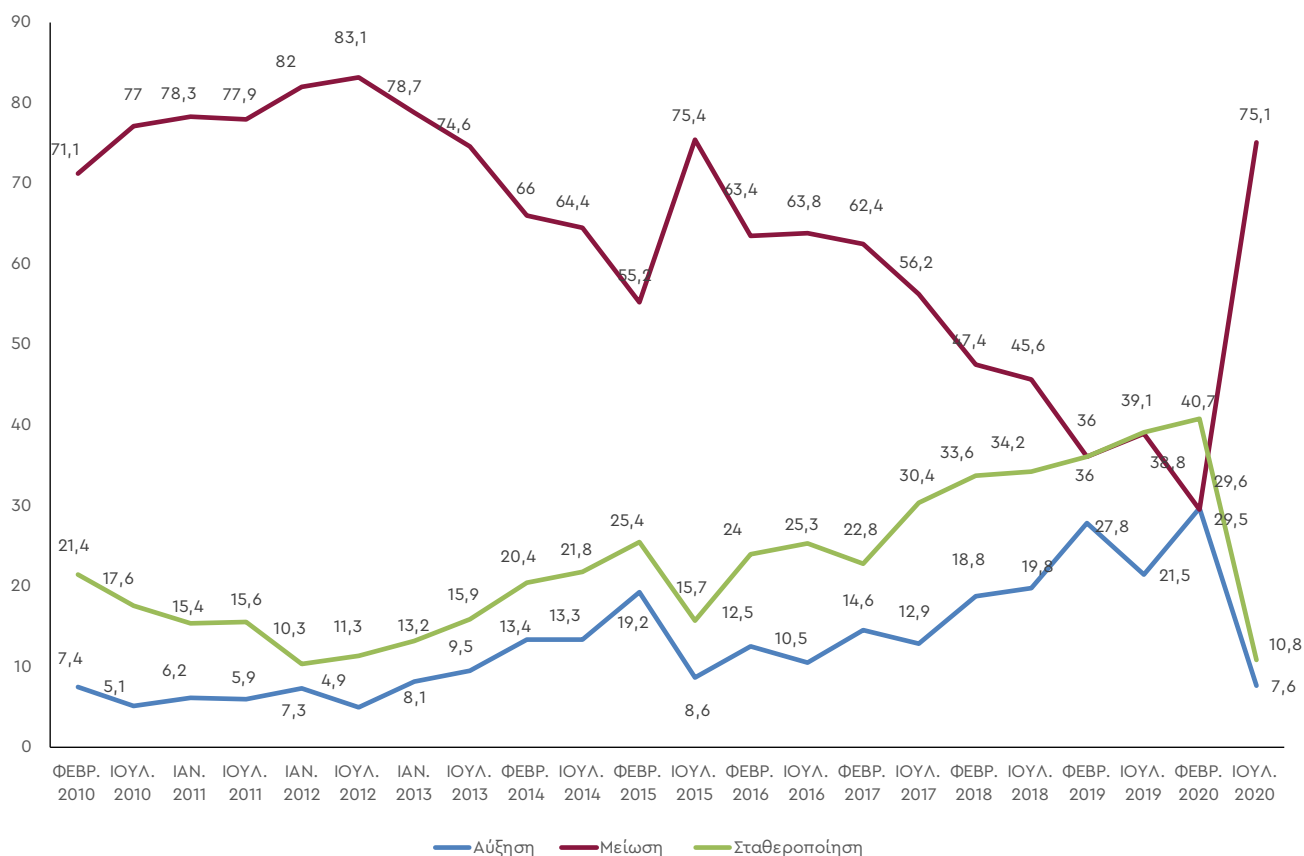
Όσον αφορά την ζήτηση το 75,1% δήλωσε πως κατά το προηγούμενο εξάμηνο μειώθηκε έναντι μόλις του 7,6% που δήλωσε πως αυξήθηκε και του 10,8% που δήλωσε πως παρέμεινε αμετάβλητη (Γράφημα 7)

Στα επιμέρους στοιχεία τις χειρότερες επιδόσεις παρουσιάζουν το εμπόριο (76,3%) και οι υπηρεσίες (76,1%), έναντι της μεταποίησης (71,6%). Οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις παρουσιάζουν μικρότερη επιδείνωση κατά 5-10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις μικρότερες επιχειρήσεις. Χειρότερα είναι τα ευρήματα για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην γεωγραφική περιοχή Νησιά Αιγαίου-Κρήτης σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα καθώς το 87% της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής κατέγραψαν μείωση του κύκλου εργασιών. Από την άλλη μεριά την καλύτερη εικόνα παρουσιάζουν οι νέες επιχειρήσεις (έως 5 χρόνια λειτουργίας) καθώς το 67,9% δήλωσε πως μειώθηκε ο τζίρος του (Γράφημα 8).

Γράφημα 7

Ζήτηση - Αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου

Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

Γράφημα 8

ΖΗΤΗΣΗ	ΚΛΑΔΟΣ			ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ				ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΖΙΡΟΣ			
	Εμπόριο	Μεταποίηση	Υπηρεσίες	έως 5 χρόνια	5-10 χρόνια	10-15 χρόνια	15 χρόνια και άνω	Έως 50.000	50.000-100.000	100.000-300.000	Πάνω από 300.000
Αυξήθηκε	7,7	8,8	6,8	5,4	16,1	9,2	6,8	5,8	6,3	6,9	11,9
Μειώθηκε	76,3	71,6	76,1	62,5	69,4	73,8	76,9	76,3	81,3	76,9	71,2
Αμετάβλητη	14,7	19,1	16,2	25,0	14,5	15,4	15,8	17,9	12,5	15,6	15,8
ΔΑ	1,3	0,5	1,0	7,1	0,0	1,5	0,5	0,0	0,0	0,6	1,1

ΖΗΤΗΣΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ				ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ				
	EL3 ΑΤΤΙΚΗ	EL4 ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ & ΚΡΗΤΗ	EL5 ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	EL6 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	Χωρίς προσωπικό	1 άτομο	2-3 άτομα	4-5 άτομα	Πάνω από 5 άτομα
Αυξήθηκε	5,2	5,6	11,5	7,9	5,7	7,3	11,6	5,0	8,8
Μειώθηκε	72,7	87,0	75,6	71,4	74,5	77,4	73,5	78,8	73,8
Αμετάβλητος/η	21,5	7,4	12,0	18,5	19,5	14,5	14,8	15,0	14,4
ΔΑ	0,7	0,0	0,9	2,1	0,4	0,8	0,0	1,3	3,1

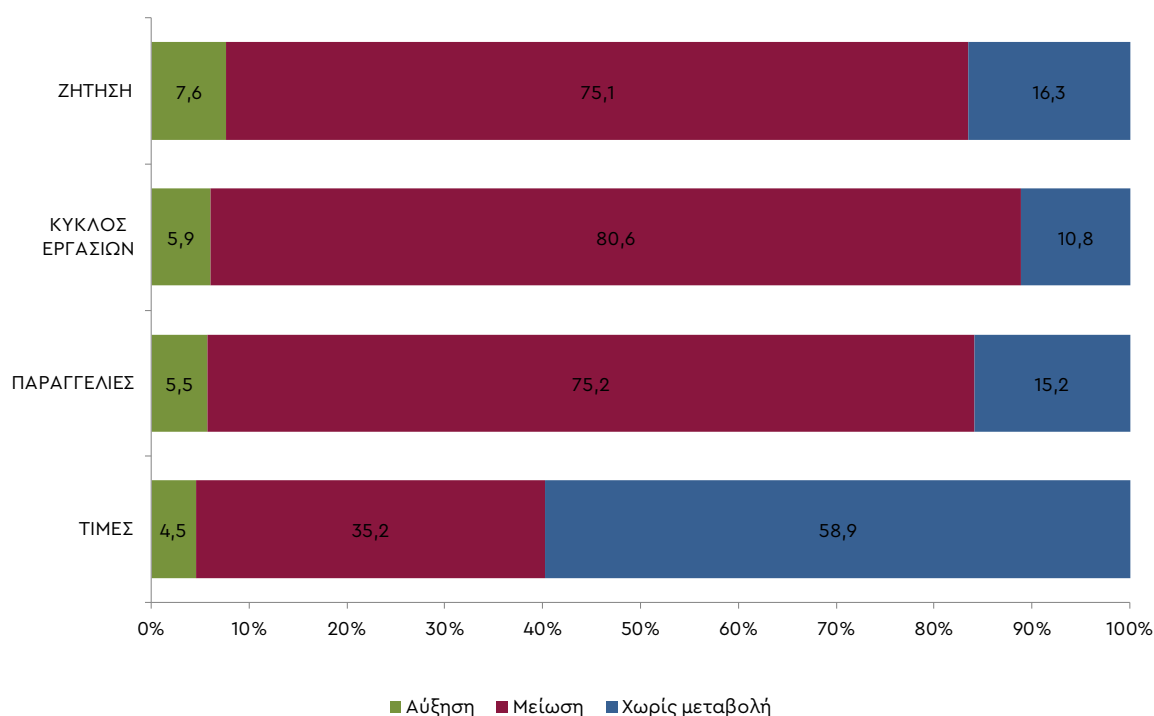
Παραγγελίες – Τιμές

Όσον αφορά τις παραγγελίες το 75,1% δήλωσε πως κατά το προηγούμενο εξάμηνο μειώθηκαν έναντι μόλις του 5,5% που δήλωσε πως αυξήθηκαν και του 15,2% που δήλωσε πως παρέμειναν αμετάβλητες (Γράφημα 9). Την μεγαλύτερη επιδείνωση καταγράφει ο τομέας του εμπορίου (77,3%) έναντι των υπηρεσιών (74,4%) και της μεταποίησης (73,2%). Χαμηλότερη μείωση κατά 6-11 ποσοστιαίες μονάδες καταγράφουν οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις (69,5% – επιχειρήσεις με τζίρο πάνω από 300.000 €) έναντι των μικρότερων επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην γεωγραφική περιοχή Νησιά Αιγαίου – Κρήτης καταγράφουν χειρότερες επιδόσεις (88%) έναντι των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην υπόλοιπη Ελλάδα (Αττική 71,3%, Βόρεια Ελλάδα 72,8% και Κεντρική Ελλάδα 76,7%)

Οι τιμές των προϊόντων/υπηρεσιών παρουσιάζουν κάμψη καθώς το 35,2% δήλωσε πως μείωσε τις τιμές, έναντι μόλις 4,5% που δήλωσε πως τις αύξησε και το 58,9% που δήλωσε πως οι τιμές παρέμειναν αμετάβλητες (Γράφημα 9). Τα στοιχεία αυτά σε συνδυασμό με την μειωμένη ζήτηση αντανακλώνται στον αρνητικό πληθωρισμό -1,8% και στην αρνητική συνολική καταναλωτική δαπάνη -10,1% (ΕΛΣΤΑΤ – Ιούλιος 2020).

Γράφημα 9

Αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου – Συγκεντρωτικοί δείκτες

Ετήσιος τζίρος – Κερδοφορία

Το 34,1% των επιχειρήσεων δήλωσαν πως για το 2019 είχαν ετήσιο κύκλο εργασιών έως 50.000€ (39,1% το 2018 και 44,1% το 2017). Το 64,1% αυτών (69,1% το 2018) αφορά επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό και το 45,6% (50,1% το 2018) τον τομέα των υπηρεσιών. Το 15,9 δήλωσε πως για το 2019 είχε ετήσιο τζίρο από 50–100.000€ (17,7% το 2018 και 17,6% το 2017), το 19,9% από 100 έως 300.000 € (18,4% το 2018 και 15,5% το 2017). Σχεδόν 1 στις 5 επιχειρήσεις (22%) δήλωσαν ετήσιο τζίρο μεγαλύτερο των 300.000€ (18,2% το 2018 και 14,9% το 2017) (Γράφημα 10).

Ως προς την κερδοφορία για το 2019 (Γράφημα 11), το 19,3% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι είχε κέρδη κάτω των 5.000€ (20,1% το 2018 και 19,1% το 2017), ενώ το 7,8% κατέγραψε ζημίες ή μηδενικό κέρδος (15,1% το 2018 και 13,8% το 2017). Η πλειονότητα των επιχειρήσεων (29,8%) δήλωσε ότι τα φορολογητέα κέρδη κυμαίνονται μεταξύ 5.000 και 20.000 (28,6% το 2018 και 25,4% το 2017), ενώ το 16,8% δήλωσε επίπεδο κερδών άνω των 20.000€ (13,4% το 2018 και 13,2% το 2017).

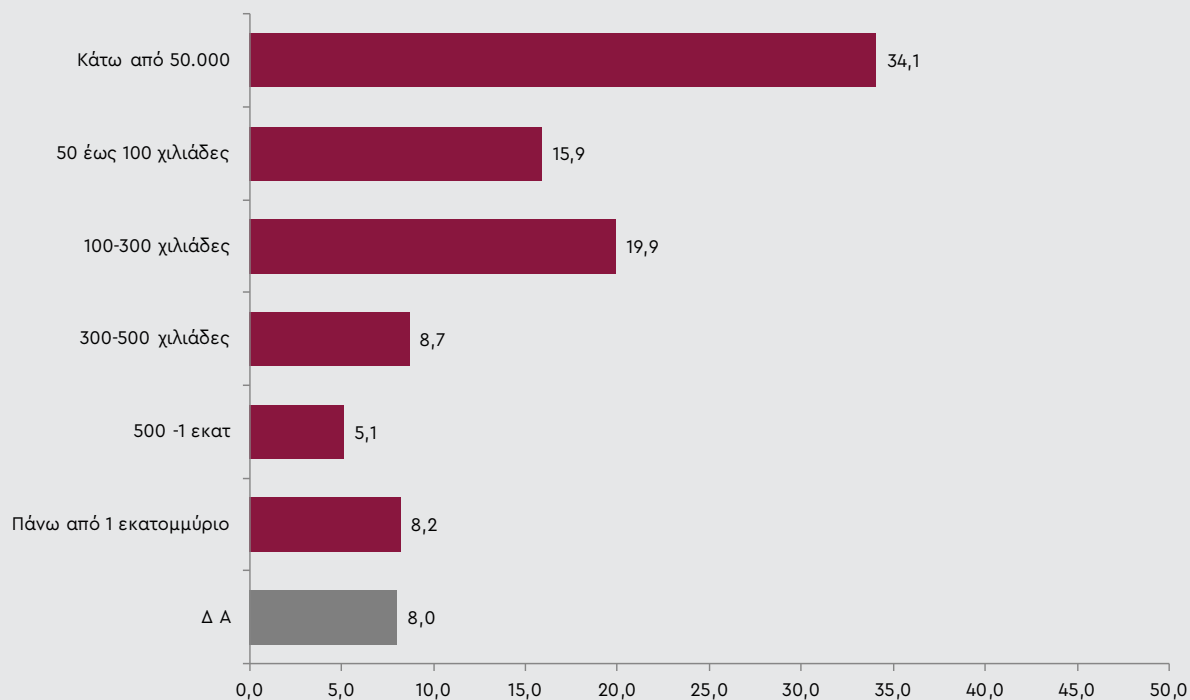
Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται πως η σταθεροποίηση και ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας που προηγήθηκε σε συνδυασμό με την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είχε δώσει την δυνατότητα στις ελληνικές μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις να αρχίσουν αργά αλλά σταθερά να μεγεθύνονται. Εάν είχε διευθετηθεί και η διαχρονική αδυναμία των τραπεζών να χρηματοδοτήσουν την λειτουργία και τις επενδύσεις τους τότε πιθανότατα τα αποτελέσματα να ήταν θεαματικά καλύτερα.

Από την άλλη μεριά πρέπει να σημειωθεί ότι οι συνθήκες που έχει διαμορφώσει η υγειονομική κρίση και η κατακρήμνιση της οικονομικής δραστηριότητας πιθανόν να οδηγήσουν σε αδυναμία καταβολής των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων και αναστολής της δραστηριότητας τους, εάν δεν συνεχιστούν και διευρυνθούν τα μέτρα ενίσχυσης από την ελληνική κυβέρνηση. Άλλωστε η ανάκαμψη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που παρατηρήθηκε πριν την εκδήλωση της υγειονομικής κρίσης δεν ήταν τέτοια που να τις καθίσα ιδιαίτερα ανθεκτικές στις σοβαρές επιπτώσεις που η υγειονομική κρίση έχει επιφέρει στην ελληνική οικονομία. Η μη αποτελεσματική ή ανεπαρκή στήριξη τους, λαμβάνοντας υπόψη και την κατακρήμνιση όλων τα βασικών δεικτών στα επίπεδα του 2012–2013, αποτελεί προάγγελο δεκάδων χιλιάδων λουκέτων και απώλειας θέσεων απασχόλησης με ενδεχόμενες σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Στο πλαίσιο αυτό και εκτός από τα έκτακτα μέτρα στήριξης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης είναι αναγκαίο ένα σημαντικό κομμάτι των νέων χρηματοδοτικών επιλογών και εργαλείων, πχ του ταμείου ανάκαμψης να κατευθυνθεί για την ενίσχυση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.

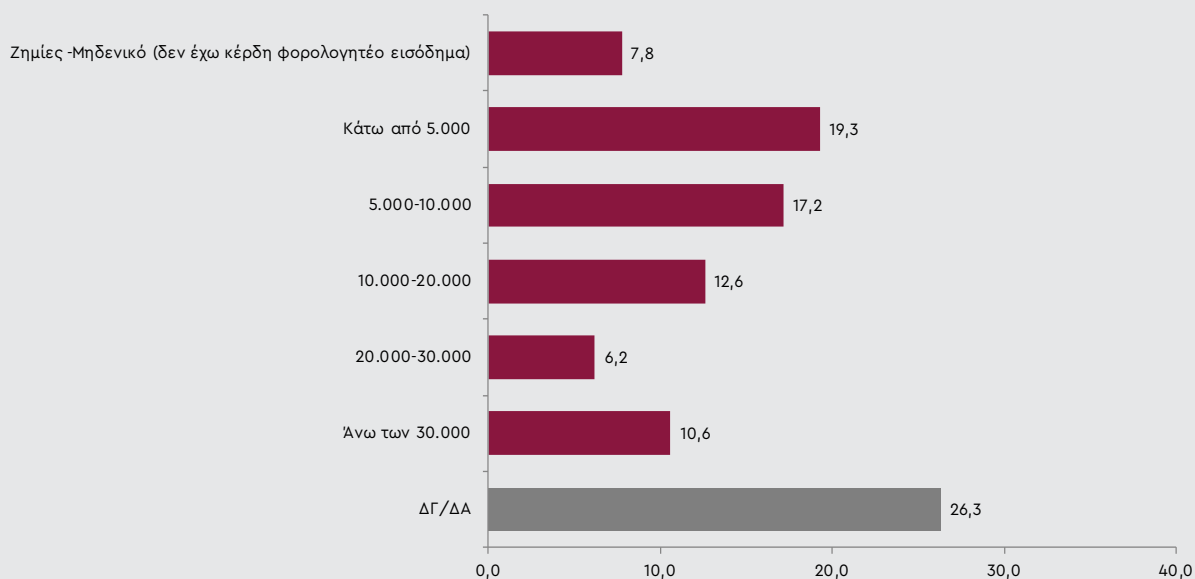
Γράφημα 10

Ο ετήσιος τζίρος της επιχείρησής σας το 2019 ήταν συνολικά:

Γράφημα 11

Πόσο είναι περίπου το ποσόν για το οποίο θα φορολογηθείτε για το 2019 (δηλαδή το κέρδος σύμφωνα με τη δήλωση);

Ρευστότητα – Επενδύσεις

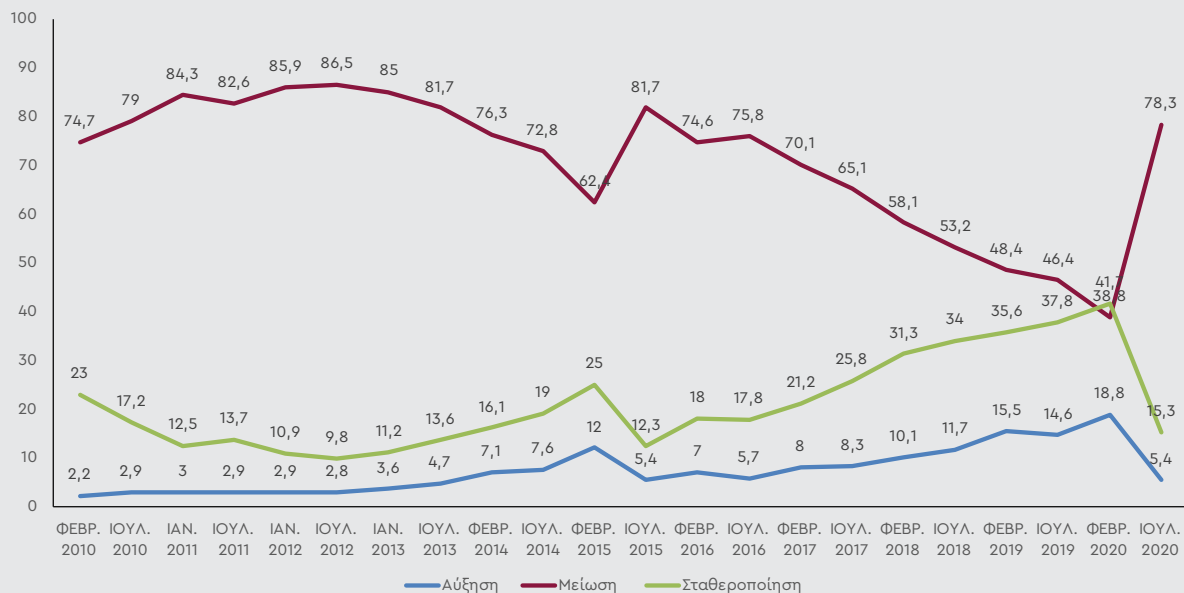
Η ρευστότητα των επιχειρήσεων το Α εξάμηνο του 2020 ακολουθεί την σοβαρή πτώση που παρατηρείται σε όλους τους βασικούς δείκτες. Συγκεκριμένα το 78,3% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι μειώθηκε, ενώ μόλις το 5,4% δήλωσε ότι αυξήθηκε και το 15,3% ότι παρέμεινε σταθερή (Γράφημα 12). Τη χειρότερη επίδοση καταγράφει ο τομέας των υπηρεσιών (79,9%) έναντι του εμπορίου (78,7%) και της μεταποίησης (75,3%). Αντίστοιχα με τους προηγούμενους δείκτες μικρότερη επιδείνωση καταγράφουν οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο (πάνω από 300.000€) επιχειρήσεις (71,8%) έναντι των μικρότερων επιχειρήσεων, ενώ οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή Νησιά Αιγαίου – Κρήτης καταγράφουν την χειρότερη επίδοση καθώς σχεδόν 9 στις 10 (88,9%) δήλωσαν μείωση ρευστότητας. Και σε αυτόν τον δείκτη οι νέες επιχειρήσεις (έως 5 χρόνια λειτουργίας) καταγράφουν την μικρότερη επιδείνωση όσον αφορά την μείωση της ρευστότητας (67,9%).

Ως προς τις επενδύσεις για το Α εξάμηνο του 2020 το 8,7% των επιχειρήσεων προχώρησε σε επενδύσεις έναντι 14,9% του αντίστοιχου περσινού διαστήματος (Γράφημα 13). Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης καταγράφουν την καλύτερη επίδοση στις επενδύσεις (12,4%) έναντι των υπηρεσιών (7,8%) και του εμπορίου (7,3%).

Γράφημα 12

Ρευστότητα - Αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου

Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

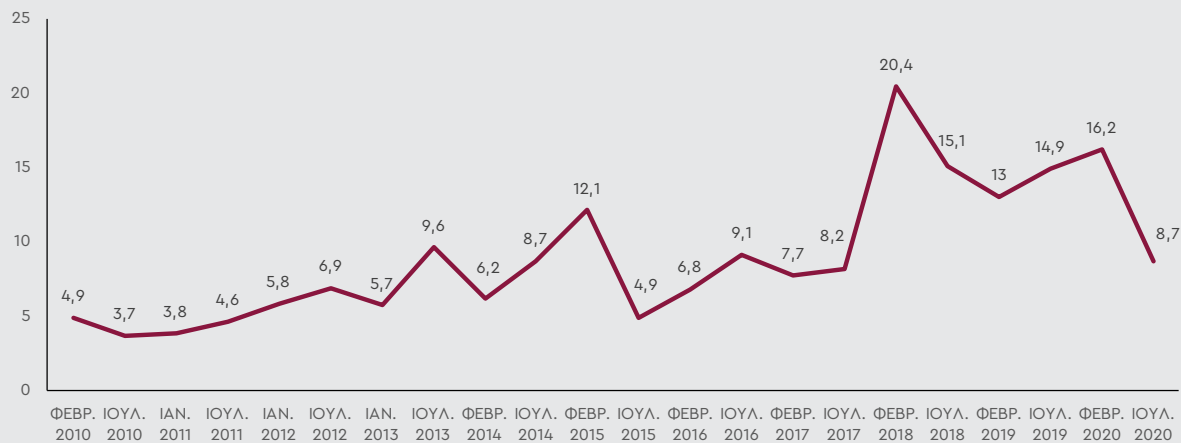

Γράφημα 13

Επενδύσεις - Αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου

Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

-όσοι έκαναν επενδύσεις-

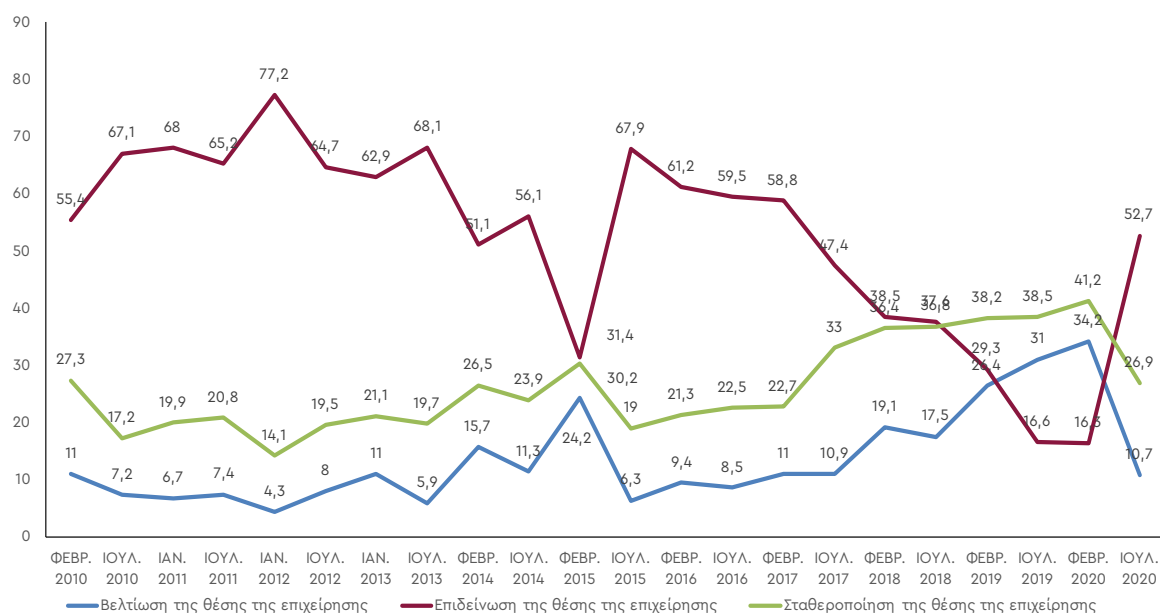

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ Β ΕΞΑΜΗΝΟ 2020

Απαισιόδοξες είναι οι προσδοκίες σχετικά με την πορεία των επιχειρήσεων το επόμενο εξάμηνο μετά από μια διετία συγκρατημένης αισιοδοξίας και το ιστορικό υψηλό δεκαετίας που καταγράφηκε στην προηγούμενη έρευνα. Συγκεκριμένα το 52,7% των επιχειρήσεων αναμένει επιδείνωση της κατάστασης έναντι μόλις του 10,7% που αναμένει βελτίωση και του 26,9% που δεν περιμένει καμία μεταβολή (Γράφημα 14).

Γράφημα 14

Πρόβλεψη επόμενου εξαμήνου
Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

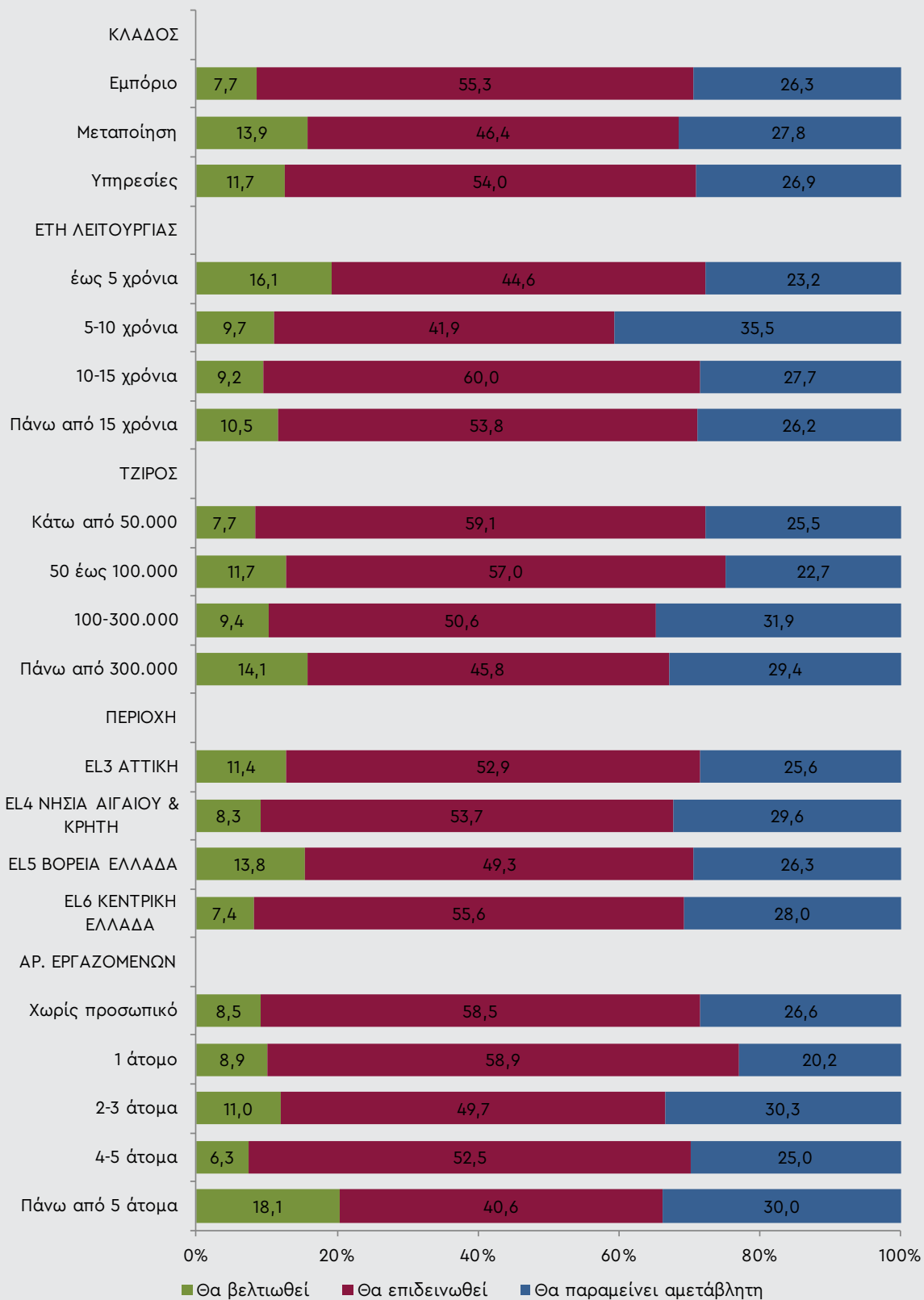

Περισσότερο απαισιόδοξες είναι οι μικρότερες με βάση τον κύκλο εργασιών και τον αριθμό εργαζομένων, επιχειρήσεις (59,1% και 58,9% αντίστοιχα), οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα του εμπορίου (55,3%) και οι μεγαλύτερες σε ηλικία επιχειρήσεις (60% οι επιχειρήσεις 10–15 ετών και 53,8% οι επιχειρήσεις άνω των 15 ετών).

Γράφημα 15

Πρόβλεψη οικονομικού κλίματος επόμενο εξαμήνου

- Ανά κατηγορία

Η ίδια εικόνα καταγράφεται και σε όλους τους βασικούς δείκτες.

Συγκεκριμένα το σχεδόν 1 στις 2 επιχειρήσεις (47,2%) αναμένει μείωση του τζίρου για το επόμενο εξάμηνο, έναντι του 14,4% που αναμένει αύξηση και του 29% που δεν περιμένει καμία μεταβολή.

Αντίστοιχα για την ζήτηση το 46,7% αναμένει περαιτέρω πτώση για το επόμενο εξάμηνο, έναντι του 15,7% που αναμένει αύξηση και του 29% που δεν περιμένει καμία μεταβολή.

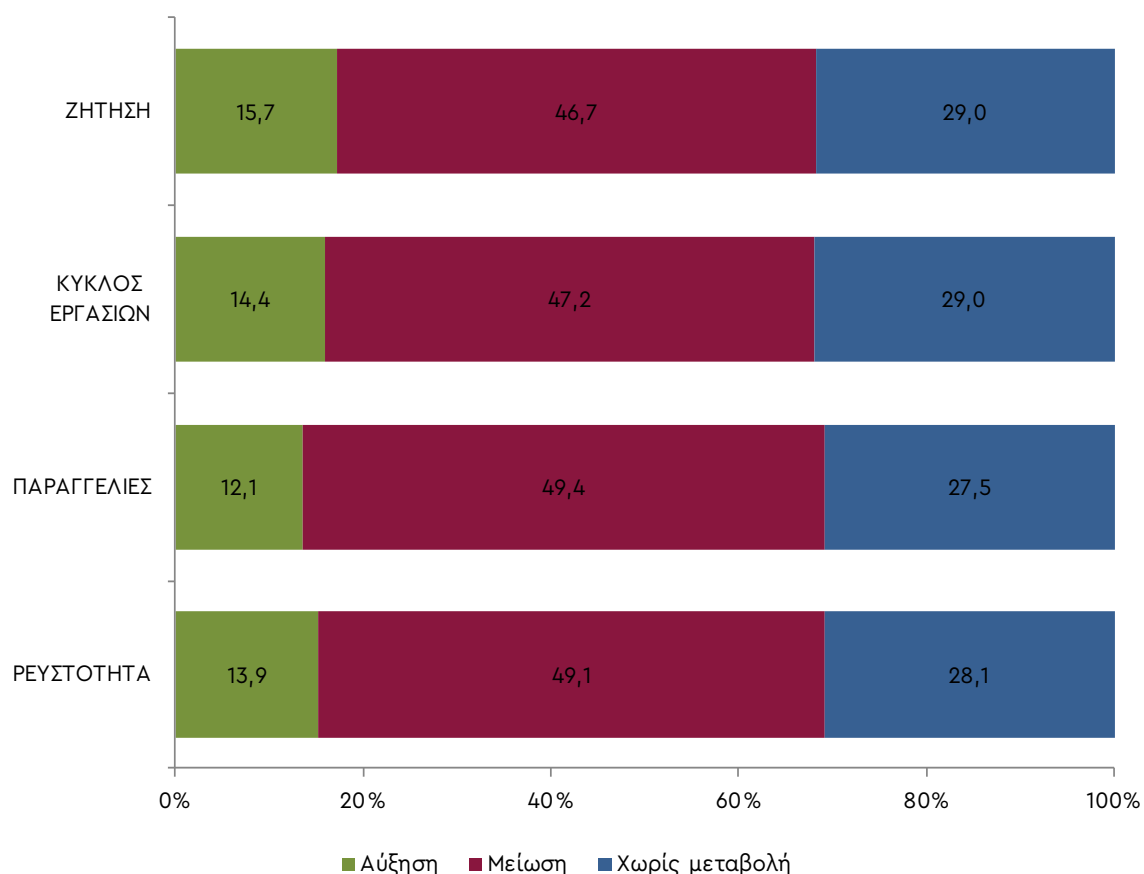
Όσον αφορά τις παραγγελίες το 49,4% εκτιμά πως θα μειωθούν, έναντι του 12,1% που προβλέπει αύξηση και του 27,5% που δεν αναμένει καμία μεταβολή.

Στο κρίσιμο μέγεθος της ρευστότητας οι προσδοκίες είναι εξίσου αρνητικές καθώς σχεδόν 1 στις 2 επιχειρήσεις (49,1%) αναμένουν περαιτέρω επιδείνωση της ρευστότητας τους έναντι του 13,9% που αναμένει αύξηση και του 28,1% που δεν περιμένει κάποια μεταβολή (Γράφημα 16).

Γράφημα 16

Πρόβλεψη επόμενο εξάμηνο

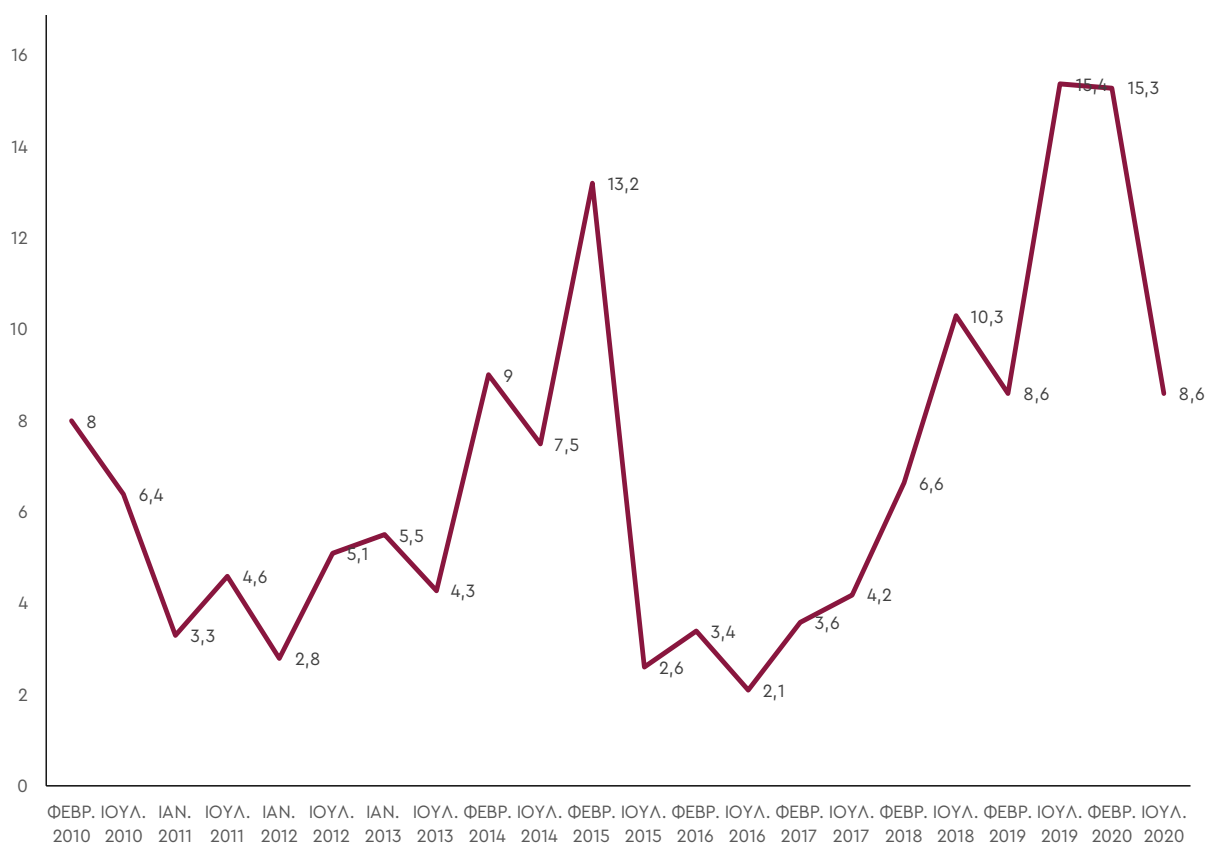
Συγκεντρωτικό γράφημα

Ως προς τις επενδυτικές προβλέψεις για το επόμενο εξάμηνο η έρευνα καταγράφει σημαντική πτώση στην πρόθεση πραγματοποίησης επενδύσεων για το επόμενο εξάμηνο. Συγκεκριμένα το 8,6% των επιχειρήσεων δήλωσε πως θα προβεί σε καποιου είδους επένδυση το επόμενο εξάμηνο (Γράφημα 17), εναντι του 15,4% που είχε καταγραφεί το αντίστοιχο διάστημα του 2019. Στα επιμέρους στοιχεία οι μεταποιητικές επιχειρήσεις καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό (9,8%) και ακολουθούν οι επιχειρήσεις στον τομέα του εμπορίου (9%) και των υπηρεσιών (7,4%). Επιπλέον, περισσότερες επενδύσεις δηλώνουν πως θα κάνουν οι μεγαλύτερες με βάση τον τζίρο (14,1%) και τον αριθμό εργαζομένων (15,6%) επιχειρήσεις εναντι των μικρότερων επιχειρήσεων που υπολείπονται 5-7 ποσοστιαίες μονάδες.

Γράφημα 17

Επενδύσεις πρόβλεψη επόμενου εξαμήνου
Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες
-Όσοι δήλωσαν πως θα κάνουν επενδύσεις-

Απασχόληση – Συνθήκες εργασίας

Ραγδαία μείωση της απασχόλησης καταγράφεται στην αποτίμηση της έρευνας κλίματος για το Α εξάμηνο του 2020. Συγκεκριμένα το 11,3% του συνόλου των επιχειρήσεων προχώρησε σε μείωση των θέσεων εργασίας, έναντι του 4,6% που προχώρησε σε αύξηση των θέσεων εργασίας και του 83,1% που διατήρησε τις ίδιες θέσεις απασχόλησης (Γράφημα 18). Τα ποσοστά για το αντίστοιχο περσινό διάστημα ήταν 5,8% μείωση θέσεων εργασίας, 9,9% αύξηση και 83,6% διατήρηση. Καταγράφεται δηλαδή διπλάσιο ποσοστό όσον αφορά τη μείωση των θέσεων απασχόλησης σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό διάστημα και πτώση του ποσοστού των προσλήψεων.

Εξετάζοντας τα ευρήματα με αναγωγή στις επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό προκύπτει ότι το 16,9% των επιχειρήσεων αυτών προχώρησε σε μείωση του προσωπικού έναντι 6,9% που προχώρησε σε αύξηση και του 74,7% που διατήρησε το προσωπικό του σταθερό.

Στα επιμέρους στοιχεία οι μεγαλύτερες μειώσεις προσωπικού καταγράφηκαν στις μεγαλύτερες με βάση τον αριθμό εργαζομένων επιχειρήσεις (18,75% επιχειρήσεις με πάνω από 5 άτομα προσωπικό), στις επιχειρήσεις με τζίρο από 50.000–100.000€ (16,4%), στις επιχειρήσεις που δημιουργήθηκαν κατά την διάρκεια των μηνονίων (16,1% επιχειρήσεις με ηλικία 5–10 ετη) και στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή Νησιά Αιγαίου-Κρήτης (21,3%).

Κλαδικά οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις υπηρεσίες προχώρησαν στις μεγαλύτερες μειώσεις προσωπικού (16,2%), έναντι του εμπορίου (8,3%) και της μεταποίησης (8,2%).

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας εκτιμάται ότι κατά το προηγούμενο εξάμηνο χάθηκαν 117.000 θέσεις εργασίας, στοιχείο που συμβαδίζει με τα μηνιαία στοιχεία των ερευνητικών εργατικών δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ που για τον Μάιο του 2020 καταγράφει ποσοστό ανεργίας 17%.

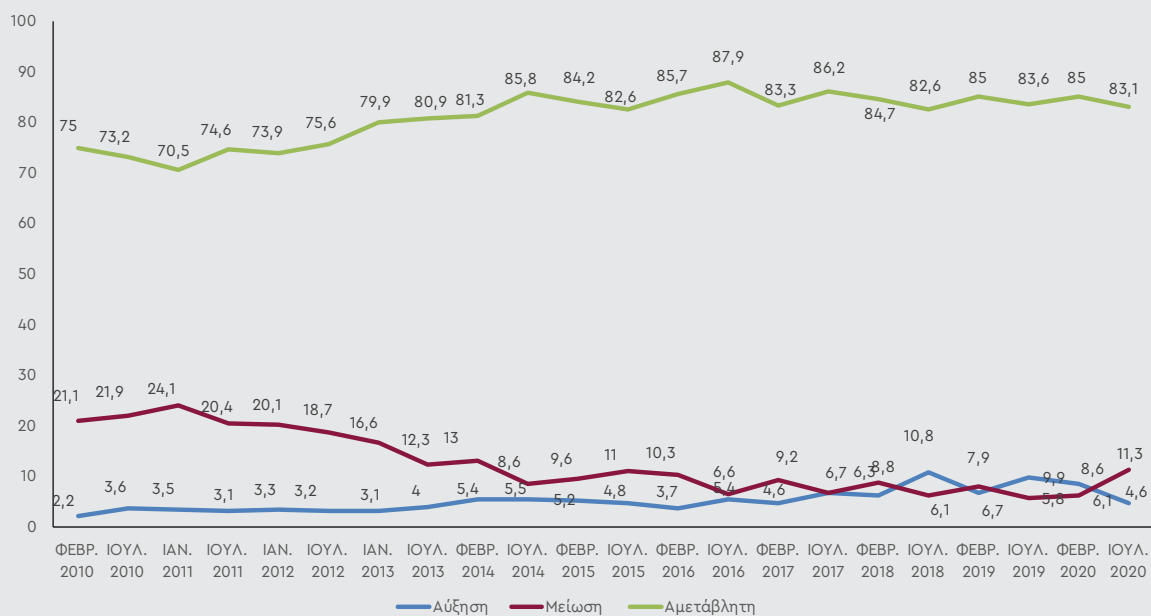
Πέραν των προαναφερόμενων δυσμενών στοιχείων και την μείωση της απασχόλησης που καταγράφεται λόγω της υγειονομικής κρίσης δεν πρέπει να παραβλέπεται και η μείωση των εισοδημάτων που προκαλείται από την αναστολή συμβάσεων εργασιών. Σύμφωνα με την έρευνα περισσότερες από 4 στις 10 (43,5%) επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό ανέστειλαν συμβάσεις εργασίας κατά το προηγούμενο εξάμηνο, με το μεγαλύτερο ποσοστό να καταγράφεται στις υπηρεσίες (47,6%). Επιπλέον, το 7,3% των επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό προχώρησαν σε μετατροπή των συμβάσεων εργασίας από πλήρους σε μερικής/εκ περιτροπής απασχόληση, ενώ μόλις το 2,1% των επιχειρήσεων ακολούθησαν την αντίθετη πορεία. Τέλος το 7,7% των επιχειρήσεων αξιοποίησε το καθεστώς της εξ αποστάσεως εργασίας (τηλεργασία) (Γράφημα 19)

Γράφημα 18

Απασχόληση αποτίμηση τελευταίου εξαμήνου

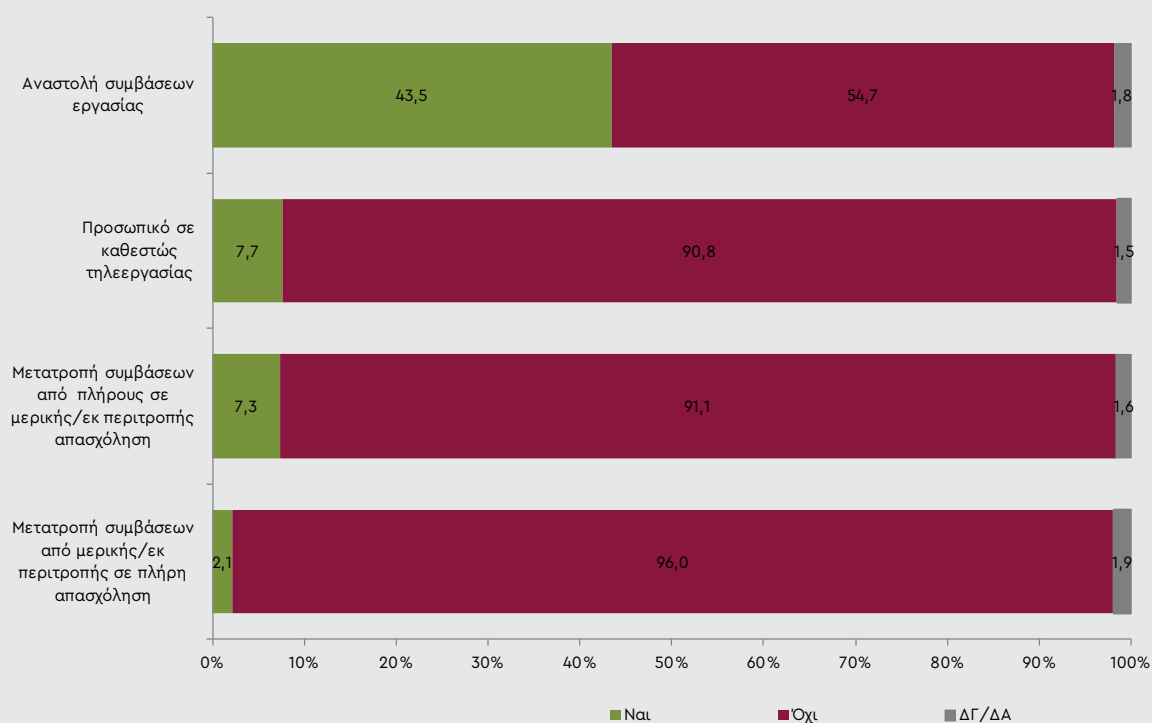
Σύγκριση με προηγούμενες έρευνες

Γράφημα 19

Συγκεντρωτικό γράφημα επιμέρους στοιχείων σχετικά με το προσωπικό των επιχειρήσεων

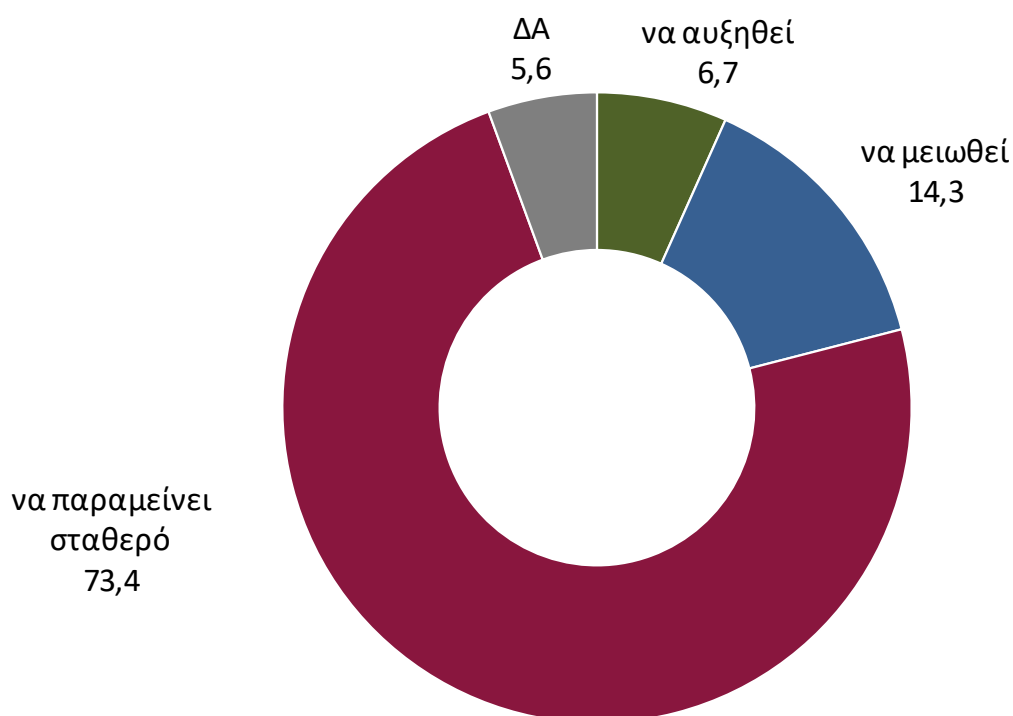
-ΒΑΣΗ: Οσοι έχουν δηλώσει ότι απασχολούν αμειβόμενο προσωπικό-

Οι προοπτικές για το επόμενο εξάμηνο καταγράφουν μια εξαιρετικά δυσμενή εικόνα για τις προοπτικές απασχόλησης στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Με βάση τα στοιχεία της έρευνας το 14,3% των επιχειρήσεων που απασχολούν προσωπικό θα προχωρήσει σε μειώσεις προσωπικού το επόμενο εξάμηνο, έναντι του 6,7% που θα κάνει προσλήψεις, ενώ το 73,4% δήλωσε πως θα διατηρήσει τις θέσεις εργασίας (Γράφημα 20). Από την επεξεργασία των επιμέρους στοιχείων εκτιμάται ότι το επόμενο εξάμηνο κινδυνεύουν να χάσουν 105.000 θέσεις εργασίας.

Γράφημα 20

Τους επόμενους 6 μήνες θεωρείτε πιο πιθανό το προσωπικό της επιχείρησής σας να αυξηθεί, να μειωθεί ή να παραμείνει σταθερό
-Βάση: όσοι απασχολούν προσωπικό-

Υποχρεώσεις και οφειλές επιχειρήσεων

Η υγειονομική κρίση που είχε σαν αποτέλεσμα την απότομη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας έχει δημιουργήσει σοβαρή αύξηση των οφειλών των επιχειρήσεων που φαίνεται πως στις παρούσες συνθήκες αδυνατούν να φανούν συνεπείς στις υποχρεώσεις τους.

Όλες οι κατηγορίες υποχρεώσεων έχουν αρχίσει να καταγράφουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ληξιπρόθεσμων οφειλών (Γράφημα 21).

Ειδικότερα ως προς τις υποχρεώσεις προς το Δημόσιο (εφορία και ασφαλιστικά ταμεία) 1 στις 4 επιχειρήσεις (25,4%) δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία (ΦΠΑ, ΦΜΥ κλπ) έναντι του 17,9% του προηγούμενου εξαμήνου. Στα επιμέρους στοιχεία το 29,8% των επιχειρήσεων στον τομέα των υπηρεσιών έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία, έναντι 25,3% της μεταποίησης και 21% του τομέα του εμπορίου. Επιπλέον υψηλά ποσοστά ληξιπρόθεσμων φορολογικών οφειλών παρουσιάζουν οι μεγαλύτερες σε ηλικία (πάνω από 15 έτη λειτουργίας) επιχειρήσεις (27,8%), οι μικρότερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις (31%), οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Αττική (27,7%) και οι επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό (32,6%).

Παρόμοια είναι η κατάσταση και ως προς τον πρώην ΟΑΕΕ καθώς 1 στις 4 επιχειρήσεις (25,3%) δηλώνει πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τον πρώην ΟΑΕΕ. Στα επιμέρους στοιχεία οι Υπηρεσίες καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό (27,5%) επιχειρήσεων με ληξιπρόθεσμες οφειλές και ακολουθούν η μεταποίηση (26,3%) και το εμπόριο (22,3%). Επίσης, οι μικρότερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις καταγράφουν ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (33,6%) ληξιπρόθεσμων προς τον πρώην ΟΑΕΕ οφειλών, καθώς και επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό (34,4%).

Το 16,9% δήλωσε πως έχει καθυστερημένες οφειλές προς το πρώην ΙΚΑ έναντι 7,5% που είχε καταγραφεί το προηγούμενο εξάμηνο. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των υπηρεσιών καταγράφουν το υψηλότερο ποσοστό (19,7%) καθυστερημένων οφειλών, έναντι της μεταποίησης (15,5%) και του εμπορίου (15%).

Ως προς τις τράπεζες το 18,4% των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει καθυστερημένες τραπεζικές οφειλές, έναντι 13,4% που ήταν το προηγούμενο εξάμηνο. Κλαδικά το 19,7% των επιχειρήσεων του κλάδου των υπηρεσιών δηλώνει πως έχει καθυστερημένες οφειλές προς τις τράπεζες, έναντι 19% του εμπορίου και 15,5% της μεταποίησης.

Το 20,3% του συνόλου των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει καθυστερημένες οφειλές ενοικίων έναντι 12,1% που είχε καταγραφεί το προηγούμενο εξάμηνο. Ωστόσο εξετάζοντας τα ευρήματα για τις επιχειρήσεις που έχουν ενοίκιο το ποσοστό αυτό εκτινάσσεται στο 30%. Στα επιμέρους στοιχεία οι επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα καθώς το 40% αυτών έχουν καθυστερημένες οφειλές ενοικίων.

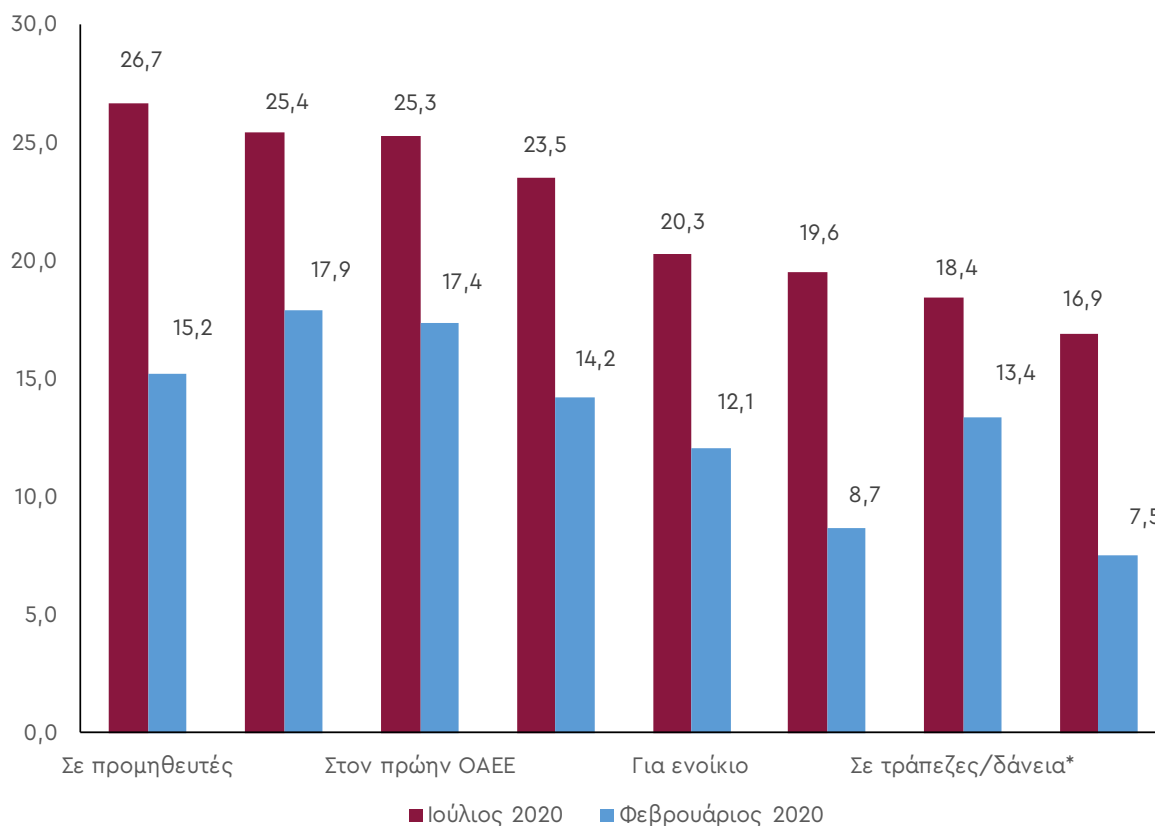
Περισσότερες από 1 στις 4 επιχειρήσεις (26,7%) έχει καθυστερημένες οφειλές προς προμηθευτές, ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να είναι απόλυτα συνεπείς προς τους συνεργάτες τους καθώς αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία της δραστηριότητάς τους. Η εκτίναξη του ποσοστού αυτού καταδεικνύει τα σοβαρά προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην παρούσα χρονική συγκύρια και τα οποία επηρεάζουν κρίσιμα την βιωσιμότητά τους. Στα επιμέρους στοιχεία αυτής της κατηγορίας υποχρεώσεων καθυστερημένες οφειλές έχει το 28,9% των επιχειρήσεων της μεταποίησης και ακολουθούν το εμπόριο (28%) και οι υπηρεσίες (23,9%). Στις υπόλοιπες κατηγορίες σε δυσμενέστερη θέση βρίσκονται οι μικρότερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις (28,1%), οι επιχειρήσεις με πάνω από 15 έτη λειτουργίας (27,9%) και οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή Νησιά Αιγαίου Κρήτης (37%).

Τέλος σχεδόν 1 στις 4 επιχειρήσεις (23,5%) έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λογαριασμούς ενέργειας (ΔΕΗ, φυσικό αέριο), ενώ 1 στις 5 (19,6%) έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές σε λοιπούς λογαριασμούς (τηλέφωνο, ύδρευση).

Γράφημα 21

Καθυστερημένες όφειλες – Αποτίμηση εξαμήνου

Σύγκριση στοιχείων – Φεβρουάριος 2020 – Ιούλιος 2020

* Στο σύνολο των επιχειρήσεων

Ως προς τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων (Γράφημα 22) για το επόμενο διάστημα η κατάσταση προδιαγράφεται δυσιόωνη καθώς 1 στις 4 επιχειρήσεις δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί:

- στις δανειακές της υποχρεώσεις προς τις τράπεζες (23,9%)
- στις υποχρεώσεις ενοικίου (24,8),

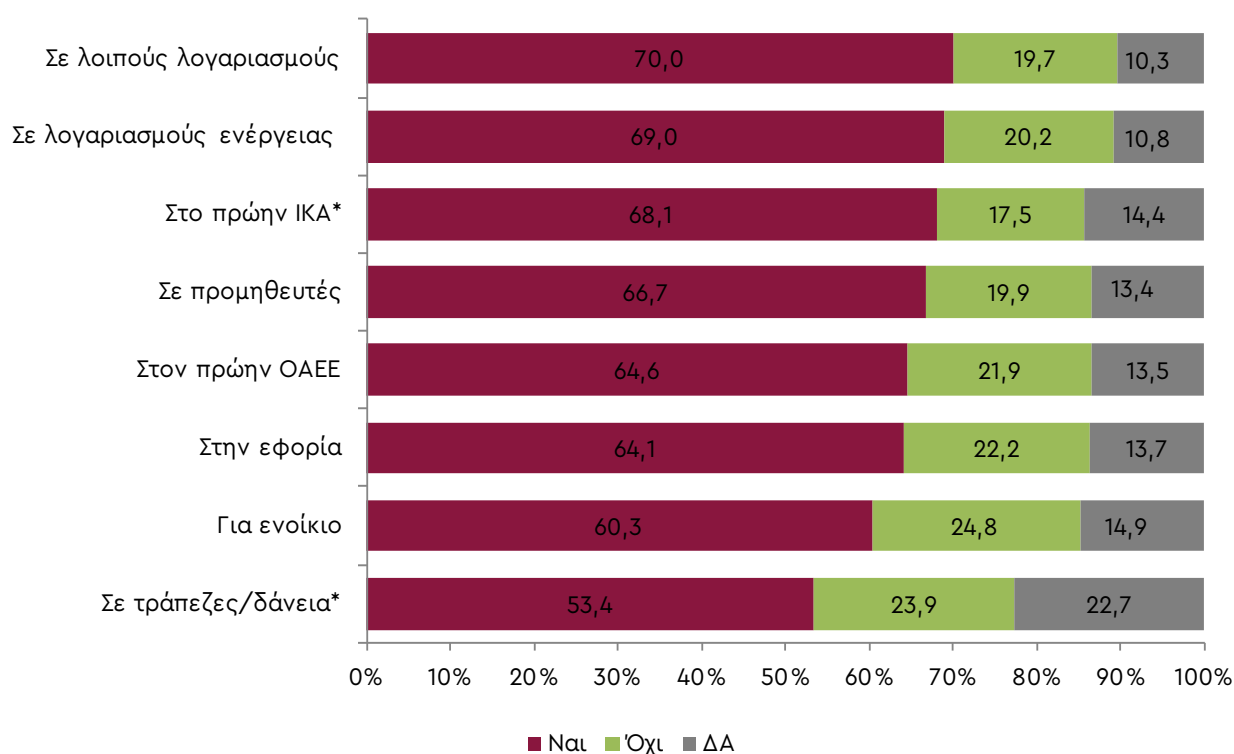
ενώ 1 στις 5 επιχειρήσεις δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί:

- στις φορολογικές της υποχρεώσεις (22,2%)
- στις ασφαλιστικές της υποχρεώσεις (21,9% προς τον πρώην ΟΑΕΕ και 17,5% προς το ΙΚΑ)
- στις υποχρεώσεις προς προμηθευτές (19,9%)
- στις υποχρεώσεις για λογαριασμούς ενέργειας (20,2%) και λοιπούς λογαριασμούς (19,7%)

Γράφημα 22

Καθυστερημένες όφειλες – Αποτίμηση εξαμήνου

Σύγκριση στοιχείων – Φεβρουάριος 2020 – Ιούλιος 2020

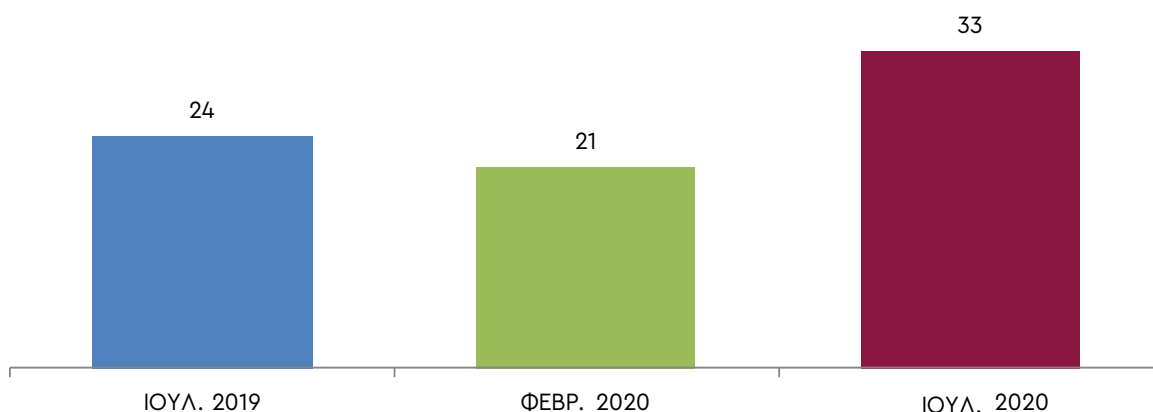
*Βάση: όσοι είπαν ότι έχουν ενοίκιο, αμειβόμενο προσωπικό και δάνειο αντίστοιχα

Βιωσιμότητα επιχειρήσεων

Σε ιδιαίτερα δυσμενή θέση βρίσκονται οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αναφορικά με την βιωσιμότητα τους καθώς καταγράφεται απότομη επιδείνωση των στοιχείων συγκρίνοντας τα με τις πιο πρόσφατες έρευνες οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (Ιούλιος 2019 & Φεβρουάριος 2020) (Γράφημα 23).

Γράφημα 23

ΦΟΒΟΣ ΓΙΑ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΓΡΑΦΗΜΑ ΙΟΥΛΙΟΣ 2019 – ΙΟΥΛΙΟΣ 2020

Σχεδόν 1 στις 3 (32,7%) μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις εκφράζουν τον φόβο για ενδεχόμενη διακοπή της δραστηριότητας τους κατά το επόμενο διάστημα. Ειδικότερα το 13% δήλωσε πως με τις υπάρχουσες συνθήκες είναι πολύ πιθανό να διακόψει την λειτουργία του ενώ το 19,7% δήλωσε πως είναι αρκετά πιθανό. Από τις επιχειρήσεις αυτές το 17,9% δήλωσε πως ενδέχεται να διακόψει την δραστηριότητα εντός τριμήνου, το 42% μέσα στο εξάμηνο, ενώ το 38,2% αργότερα. Στα επιμέρους στοιχεία τα μεγαλύτερα ποσοστά καταγράφηκαν στον κλάδο των υπηρεσιών (35,9%), στις μικρότερες με βάση τον τζίρο επιχειρήσεις (44,5%) και στις επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό (45,7%).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΚΛΑΔΟΣ	Εμπόριο	37,4
	Μεταποίηση	24,2
	Υπηρεσίες	38,5
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	Χωρίς προσωπικό	35,1
	1 άτομο	15,4
	2-3 άτομα	19,3
	4-5 άτομα	10
	Πάνω από 5 άτομα	19,9
	ΔΑ	0,2
ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	έως 5 χρόνια	7,0
	5-10 χρόνια	7,7
	10-15 χρόνια	8,1
	Πάνω από 15 χρόνια	77,1
	ΔΑ	0,1
ΤΖΙΡΟΣ 2019	Κάτω από 50.000	34,1
	50 έως 100.000	15,9
	100-300.000	19,9
	300-500.000	8,7
	500 -1.000.000	5,1
	Πάνω από 1.000.0000	8,2
	ΔΑ	8,0
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΛ3 ΑΤΤΙΚΗ	36,0
	ΕΛ4 ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ & ΚΡΗΤΗ	13,4
	ΕΛ5 ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ	27,0
	ΕΛ6 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	23,5
ΝΟΜΙΚΗ ΜΟΡΦΗ	ΑΕ	13,5
	ΟΕ-ΕΕ	19,7
	ΕΠΕ	5,2
	ΙΚΕ	4,6
	Ατομική	57,0

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ Α ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2020

Πτώση του Γενικού Δείκτη Οικονομικού Κλίματος

46,4

Μέσος όρος μείωσης του κύκλου εργασιών

79,3

των επιχειρήσεων δήλωσε μείωση του τζίρου

16,9

των επιχειρήσεων μείωσε το προσωπικό της

117.000

θέσεις εργασίας χάθηκαν

25,4

των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς την εφορία

25,3

των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τον πρώην ΟΑΕΕ

18,4

των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει καθυστερημένες τραπεζικές οφειλές

20,3

των επιχειρήσεων δήλωσε πως έχει καθυστερημένες οφειλές ενοικίων

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ Β ΕΞΑΜΗΝΟ 2020

1 στις 4

επιχειρήσεις δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί:

- ▶ στις δανειακές της υποχρεώσεις προς τις τράπεζες
- ▶ στις υποχρεώσεις ενοικίου

1 στις 5

επιχειρήσεις δήλωσε πως δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί:

- ▶ στις ασφαλιστικές της υποχρεώσεις
- ▶ στις φορολογικές της υποχρεώσεις
- ▶ στις υποχρεώσεις προς προμηθευτές

1 στις 7

επιχειρήσεις που απασχολεί προσωπικό θα προχωρήσει σε μείωση προσωπικού

εκτιμάται ότι το επόμενο εξάμηνο κινδυνεύουν να χαθούν

105.000

θέσεις εργασίας

1 στις 3

μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις εκφράζουν τον φόβο για ενδεχόμενη διακοπή της δραστηριότητας τους κατά το επόμενο διάστημα

62,9

δήλωσαν πως είναι λίγο ή καθόλου ικανοποιημένοι με τα μέχρι τώρα μέτρα της κυβέρνησης για την στήριξη των επιχειρήσεων

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

imegsevee.gr

Αθήνα

Αριστοτέλους 46, 104 33
210-8846852
info@imegsevee.gr

Θεσσαλονίκη

Κωλέττη 24, 54627
2310-545967, 2310-517843
thessaloniki@imegsevee.gr

Πάτρα

Πανεπιστημίου 170, 264 43
2610-438557
patra@imegsevee.gr

Ηράκλειο

Βασιλείου Πατρικίου 11, 71409
2810-361040, 2810-361080
iraklio@imegsevee.gr

Λάρισα

Καστοριάς 2α, 41335
2410-579876-7
larisa@imegsevee.gr

Ιωάννινα

Σταύρου Νιάρχου 94, 45500
26510-44727
ioannina@imegsevee.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το παρόν ερευνητικό κείμενο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 1: "Μηχανισμός μελέτης και ανάλυσης οικονομικού περιβάλλοντος λειτουργίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων" της Πράξης "Παρεμβάσεις της ΓΣΕΒΕΕ για τη συστηματική παρακολούθηση και πρόγνωση αλλαγών του παραγωγικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων" με κωδικό ΟΠΣ 5003864, του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ)